

Groot Dictee der Nederlandse Taal 2020

Correctiemodel met uitgebreide toelichting.

Op de pagina's hierna volgt de uitleg per zin. Hierin zijn de valkuilen met rood aangegeven. Maar uiteraard worden ook fouten in andere woorden meegeteld.

De correctoren rekenen maximaal twee fouten per woord – ook bij lange of complexe woorden als *quarantainekilo's* en *anderhalvemetersamenleving*. Bij combinaties van twee of drie duidelijk bij elkaar horende woorden geldt dit maximum van twee fouten voor die hele woordgroep, bijvoorbeeld bij *rood- en zwartbont* en *op z'n janboerenfluitjes*.

Aanwijzingen die de dicteedeelnemers hebben ontvangen

- Bij de beoordeling geldt de laatste editie van *Het Groene Boekje* als spellingnorm, inclusief de online-editie: www.woordenlijst.org. Komt een dicteewoord daarin niet voor, dan geldt de spelling zoals die is vastgelegd in de *Grote Van Dale* van 2015.
- Een koppelteken mag alleen worden geschreven als het desbetreffende woord met koppelteken in bovengenoemde naslagwerken staat, dan wel als een koppelteken op grond van de spellingregels verplicht is. Zogeheten facultatieve streepjes (bijvoorbeeld *computer-virus* in plaats van *computervirus*) worden fout gerekend.
- Aan het einde van een regel mogen geen woorden worden afgebroken.
- Schrijf cijfers en getallen voluit: in letters, niet als cijfers. Er zijn in dit dictee twee uitzonderingen: *19* in *COVID-19* en het jaartal *1918*. Hier mag u cijfers gebruiken.
- Er mogen geen afkortingen worden gebruikt. Dus stel dat er ergens 'dat wil zeggen' in de tekst staat, dan moet u dat voluit schrijven en niet als 'd.w.z.'
- Leestekens worden wel voorgelezen en dienen ook opgeschreven te worden, maar tellen niet mee in de beoordeling. (Koppeltekens en apostrofs wél, want die horen bij de spelling van een woord.)

*Taaladviesdienst Genootschap Onze Taal
Den Haag, november 2020*

TITEL   **Wat ons bezighoudt**

- *bezighoudt*: *bezighouden* staat als één woord in de woordenboeken, en daarom worden ook de vervoegde vormen aan elkaar geschreven. Hier met *t* na de *d*, want het is een derde persoon enkelvoud.
-

ZIN 1 We waren **vertrouwd** met de **veelvoorkomende influenza**, de **seizoensgriep**, die soms ook als een razende **tekeergaat**, en we hebben **gehuiverd** bij de verhalen over de **Spaanse griep** uit 1918 en andere **ontwrichtende pandemieën**.

- *vertrouwd*: met *ou* en *w* (net als *trouw*, waar het van is afgeleid); met een *d* als slotletter: het is een voltooid deelwoord dat hier als bijvoeglijk naamwoord gebruikt is
  - *veelvoorkomende*: een woordcombinatie die zo vaak voorkomt, dat die als één woord in de naslagwerken is opgenomen
  - *influenza*: kleine letter, want ziektes en virussen zijn geen namen maar 'gewone' woorden; geen trema op de *e* (want de combinatie *ue* leidt niet tot leesproblemen); met een *z* na de *n*
  - *seizoensgriep*: mag zowel met als zonder tussen-*s*, maar als de *s* duidelijk hoorbaar is bij het voorlezen, moet die wel geschreven worden
  - *tekeergaat*: *tekeergaan* staat als één woord in de woordenboeken, en daarom worden ook de vervoegde vormen aan elkaar geschreven
  - *gehuiverd*: dit voltooid deelwoord krijgt een *d*, net als de verleden tijd (*huiverde*)
  - *Spaanse*: bijvoeglijke naamwoorden die van een aardrijkskundige naam zijn afgeleid krijgen een hoofdletter, ook in woordgroepen als *Spaanse griep*
  - *ontwrichtende*: met een *w* voor de *r*, ook al klinkt die als een *v*
  - *pandemieën*: als in het enkelvoud de klemtoon op de *-ie* valt (*pandemié*), komt er in het meervoud *-en* achter, met op die *e* een trema
-

ZIN 2 Maar dat we nog eens **beziggehouden** en **gemangeld** zouden worden door een **wijdverbreid** nieuw **virus**, dat met zijn **klauwen** de longen heel **boud** een **watjekouw** kan geven, **nou**, dat viel ons **rauw** op het dak.

- *beziggehouden*: *bezighouden* staat als één woord in de woordenboeken, en daarom worden ook de vervoegde vormen aan elkaar geschreven
  - *gemangeld*: dit voltooid deelwoord krijgt een *d*, net als de verleden tijd (*mangelde*)
  - *wijdverbreid*: een dermate veelvoorkomende woordcombinatie dat die als één woord in de naslagwerken is opgenomen; let op: eerst *wijd* met lange *ij*, dan *verbreid* met korte *ei*
  - *virus*: met alleen een *i* en geen *ie*
  - *klauwen*: met *au* en *w*
  - *boud*: met *ou* en *d*
  - *watjekouw*: met *ou* en *w* (betekenis: ‘flinke klap’)
  - *nou*: met *ou*
  - *rauw*: met *au* en *w*
-

ZIN 3 **Corona** was **onder meer** al bekend als een **Mexicaans** biermerk en als een **chique, exotische vrouwen**naam, maar sinds **carnaval** is in bed liggen met **corona nochtans** een heel ander verhaal als je de ziekte **bedoelt**.

- *Corona*: hier met een hoofdletter, omdat het het eerste woord van de zin is én hier als naam gebruikt is (merknaam en voornaam)
  - *onder meer*: met een spatie (net als bijv. *onder andere*), ook al is het een veelvoorkomende woordcombinatie
  - *Mexicaans*: bijvoeglijke naamwoorden die van een aardrijkskundige naam zijn afgeleid krijgen een hoofdletter
  - *chique*: zeg je 'sjiek', dan schrijf je *chic* (op z'n Frans); zeg je 'sjieke', zoals hier, dan schrijf je *chique* met een *q*, *u* en *e* (ook al bestaat die vorm in het Frans niet); de vernederlandste spelling *sjiek/sjieke* met *sj* is niet juist in de officiële spelling
  - *exotische*: met een *x* na de *e* en alleen een *t* (geen *th*) na de *o*
  - *vrouwen*naam: met dubbel *n*
  - *carnaval*: met een kleine letter, omdat het geen feestdag is maar een (korte) periode – en met drie keer een *a*
  - *corona*: kleine letter, want ziektes en virussen zijn geen namen maar 'gewone' woorden
  - *nochtans*: met *ch* na de *o* en daarna alleen een *t* en geen *th*; het woord heeft niets te maken met *thans* of *althans*
  - *bedoelt*: met een *t*: het is tegenwoordige tijd en geen voltooid deelwoord
-

ZIN 4 De **wrede** en vaak **genadeloze virusziekte**, waarvoor **hopelijk** rap een **vaccin** komt, heeft veel leed **berokkend** en **kastijdt** de wereld nog altijd **openlijk**.

- *wrede*: met een *w* voor de *r*, ook al klinkt die als een *v*
  - *genadeloze*: geen tussen-*n*
  - *virusziekte*: één woord
  - *hopelijk*: geen *n* na de *e*: in afleidingen van een werkwoord (*hopen*) komt geen tussen-*n*
  - *vaccin*: met dubbel *c*, dan een *i* en een *n*
  - *berokkend*: dit voltooid deelwoord krijgt een *d*, net als de verleden tijd (*berokkende*)
  - *kastijdt*: met lange *ij*, dan *d* en ook een *t*, want het is tegenwoordige tijd en de *d* zit al in het werkwoord *kastijden*
  - *openlijk*: hier komt wél een *n* (anders dan bij *hopelijk*), want het bestaat uit het kernwoord *open* en het achtervoegsel *-lijk*
-

ZIN 5 Ik **vind** het daarom ook **onbetamelijk** om te zeggen dat **COVID-19/covid-19** ons **vocabulaire verrijkt** heeft met **honderden nieuwvormingen**; ik **houd/hou** het liever neutraal: er zijn veel nieuwe woorden **aangeslibd**.

- *vind*: zonder *t*, want het hoort bij *ik*
  - *onbetamelijk*: geen *n* na de *e*: in afleidingen van een werkwoord (*betamen*) komt geen tussen-*n*
  - *COVID-19*, *covid-19*: afkortingen van ziektes krijgen meestal hoofdletters, maar in de spellingregels staat dat ze met kleine letters mogen als ze “tot het dagelijkse taalgebruik zijn doorgedrongen”; daarom rekenen we ook *covid-19* goed, want dagelijks taalgebruik is het inmiddels wel; de variant *Covid* met alleen hoofdletter *C* is fout; achter *COVID/covid* komt een koppelteken en *19* in cijfers
  - *vocabulaire*: Frans leenwoord, met een *c* na de *o*, met *ai* na de *l* en met een slot-*e* na de *r*
  - *verrijkt*: dubbel *r* en lange *ij*
  - *honderden*: met meervoudsuitgang
  - *nieuwvormingen*: één woord
  - *houd*, *hou*: allebei juist – *hou* is wel wat informeel (zeker niet *houdt*, want het hoort bij *ik*)
  - *aangeslibd*: het hele werkwoord is *aanslibben* met een *b*-klank; daarom komt er in de verleden tijd *-de* achter (*aanslibde*) en die *d* komt terug aan het einde van het voltooid deelwoord
-

ZIN 6 Ik noem er enkele: **lockdownparty's, quarantainekilo's, bierviltjesvirologie, vouchervakantie, hand-op-handcontact, ontwijkstress, raamvisites, anderhalvemetersamenleving en balkonnade.**

- *lockdownparty's*: één woord, en meervouden van Engelse woorden op y krijgen in het Nederlands een apostrof + s erachter (geen *-ies*)
  - *quarantainekilo's*: één woord, met *qu* aan het begin, met *ai* na de *t*, met apostrof voor de meervouds-*s*
  - *bierviltjesvirologie*: één woord, *viltjes* met een *t* in het midden
  - *vouchervakantie*: één woord, *voucher* met *ou* en *ch*, *vakantie* met een *k*
  - *hand-op-handcontact*: *hand op hand* is een woordgroep; in samenstellingen komen er streepjes tussen de delen van een woordgroep die een voorzetsel (zoals *op* of *in*) of voegwoord (zoals *en* of *of*) in zich heeft; het erachter staande woord wordt eraan vastgeplakt; *contact* met tweemaal *c*
  - *ontwijkstress*: één woord, met lange *ij*, met dubbel *s* aan het eind
  - *raamvisites*: één woord, geen apostrof
  - *anderhalvemetersamenleving*: woordgroepen die bestaan uit een bijvoeglijk naamwoord of telwoord en een zelfstandig naamwoord, zoals *hoge snelheid*, *drie gangen* of *anderhalve meter*, verliezen in een samenstelling hun spatie: *hogesnelheidstrein*, *driegangendiner*, *anderhalvemetersamenleving*, enz.
  - *balkonnade*: met *k* en met dubbel *n*, net als in *claxonnade*
-

ZIN 7 Dat laatste woord is misschien toch wel een **verrijking**, evenals **Irma-effect/irma-effect**, de **verrassend** sterk toegenomen interesse in de **gebarentaal dankzij** gebarentolk Irma Sluis, die bij de **persconferenties** hamsteren **uitbeeldde** als was ze een **Oscarwaardige Hollywoodster** in een **horrorscène**.

- *verrijking*: dubbel *r* en lange *ij*
  - *Irma-effect, irma-effect*: met streepje, omdat *a+e* gezien wordt als een geval van klinkerbotsing; zowel met hoofdletter als met kleine letter te verdedigen: zolang het nog duidelijk naar Irma (Sluis) verwijst is de hoofdletter logischer, maar zodra het een opzichzelfstaand begrip wordt, is de hoofdletter niet meer nodig – vergelijk bijv. *dopplereffect*, *heintjedavidseffect* of *alzheimersyndroom*
  - *verrassend*: met dubbel *r*: *verrassen* betekent ‘overrompelen’ of ‘onverwacht zijn/komen’; *verassen* betekent ‘tot as doen overgaan’
  - *gebarentaal*: kleine letter; alleen in combinaties als *Nederlandse Gebarentaal* of *Vlaamse Gebarentaal* krijgt het een hoofdletter, omdat dat officiële talen zijn
  - *dankzij*: één woord
  - *persconferenties*: één woord, zonder apostrof
  - *uitbeeldde*: met dubbel *d*, want in *uitbeelden* zelf zit al een *d* en daar komt nog de verledentijdsuitgang *-de* achter
  - *Oscarwaardige*: één woord, met hoofdletter; de naam van de bekende filmprijs is *Oscar* met een hoofdletter (eigenlijk een bijnaam: officieel heet hij *Academy Award*), en die blijft behouden in samenstellingen
  - *Hollywoodster*: één woord, met hoofdletter, want *Hollywood* is een naam
  - *horrorscène*: één woord, met dubbel *r* na de eerste *o*, met een *c* na de *s* en met een accent grave op de eerste *e* (*scene* bestaat ook, maar dat spreek je uit op z’n Engels en betekent ook iets anders)
-

ZIN 8 **Tot nu toe** heeft elke pandemie **godzijdank** op een zeker moment **gecapituleerd**, het **loodje** gelegd, de pijp aan **Maarten** gegeven oftewel **houdoe gezegd**, en het is daarom dat ik **ten slotte** zeg: heb geduld, **beidt/beid uw** tijd.

- *Tot nu toe*: losse woorden
- *godzijdank*: één woord, met kleine letter en met lange *ij*
- *gecapituleerd*: met een *c*, met één *p* en met slot-*d*
- *loodje*: met een *d*: de uitdrukking is *het loodje leggen*, niet *het lootje*
- *Maarten*: is een eigennaam, dus met een hoofdletter
- *oftewel*: één woord, geen *r* of *n* na *te*
- *houdoe gezegd*: twee woorden; in *houdoe* zit een *ou* en één *d*; *gezegd* eindigt op een *d*
- *ten slotte*: met een spatie, omdat het 'tot slot, aan het slot' betekent
- *beid, beidt*: beide te verdedigen: *beiden* ('afwachten') is een werkwoord waarvan de gebiedende wijs in principe *beid* luidt, maar de verouderde spelling *beidt uw tijd* is ook ingeburgerd geraakt als een soort vaste uitdrukking
- *uw*: met kleine letter en een *w*